

ПетуховаЛюбов,
*доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології
дошкільної та початкової освіти, декан педагогічного факультету
Херсонського державного університету,
Україна*

PetukhovaLiubov,
*Doctor of Pedagogic Sciences, Professor of the Department of Pedagogy and
Psychology of Preschool and Early Education,
Dean of the Pedagogical Faculty of the Kherson State University,
Ukraine*

Воляннюк Анастасія,
*аспірантка 3 року навчання спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
викладач кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти
Херсонського державного університету,*

Volianiuk Anastasiia,
*postgraduate student of the 3rd year of specialty 011 Education, pedagogical
sciences, Lecturer of the Department of Theory and Methods of Preschool and
Primary Education, Kherson State University,
Ukraine*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТАЛОЇ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

PECULIARITIES OF DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE MOTIVATION OF PRIMARY SCHOOL PUPILS IN THE CONDITIONS OF MODERNIZATION OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Annotation. The article examines the connection between sustainable motivation with the modernization of the educational environment and reform in the field of education, highlights the elements of modernization of the educational environment of primary school in accordance with the implemented Concept of the New Ukrainian School.

Keywords: constant motivation, primary school pupil, modern educational environment, modernization.

Сучасні реалії життя в Україні впливають на освітній процес на всіх етапах її здобуття, що спричинило суттєві зміни у процесі осучаснення та реформування освіти, на стрімке масове підвищення кваліфікації педагогів, зокрема в сфері застосування ІКТ та цифровізації освітнього простору. До таких чинників змін належать запровадження дистанційного та змішаного навчання через світову пандемію Covid-19, а також перепони у здійсненні

ефективного освітнього процесу через повномасштабну війну російських загарбників на території України та, як наслідок, нерівномірний доступ учнів до освітніх послуг.

В Законі про освіту зазначено, що «метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності» [3]. Дана мета вимагає відповідного осучаснення освітнього простору та підготовки фахівців освіти, зокрема початкової школи до здійснення ефективного та цілеспрямованого освітнього процесу з врахуванням навчальних мотивів учнів.

Модернізація освітнього середовища початкової школи в Україні реалізована впровадженням Концепції Нової української школи, що супроводжується реформуванням всіх етапів шкільної освіти, починаючи саме з ланки початкової освіти [6].

В Концепції Нової української школи враховані чинники, що забезпечують якість початкової ланки загальної середньої освіти. Серед них обов'язковими визначено осучаснення та оздоровлення освітнього середовища, виховання і розвитку учнів початкової школи та ін. Зазначимо, що саме осучаснення та оздоровлення освітнього середовища є складовими процесу модернізації, оскільки модернізацією є «зміни, вдосконалення відповідно до сучасних вимог» [1]. Розвиток учнів початкової школи та їх залучення в освітній процес, в свою чергу, неможливий без мотивації, адже мотивація забезпечує процес спонукання особистості до дії, зокрема у провідному типі діяльності молодшого шкільного віку – навчальній діяльності [2, с.243].

Під час навчання в початковій школі для здобувачів важливим є формування такого психологічного механізму, який у майбутньому дозволить здійснювати навчальну діяльність, задовольняти пізнавальні потреби для самореалізації та саморозвитку. Саме таким механізмом є стала мотивація до навчальної діяльності [2, с.241].

Для здобувачів початкової школи визначають наступні мотиви навчальної діяльності:

- власне пізнавальні мотиви (оволодіння новими знаннями);
- широкі пізнавальні мотиви (орієнтація на оволодіння закономірностями та явищами);
- навчально-пізнавальні мотиви (засвоєння прийомів здобувати знання);
- мотиви самоосвіти (отримання додаткових знань самостійно);
- широкі соціальні мотиви (соціальне значення, відповідальність та почуття обов'язку);
- вузькі соціальні мотиви (позиція в певному колективі, суспільна думка);
- мотиви соціальної співпраці (взаємодія з іншими членами колективу або суспільства)[5, с.27].

Відповідно до вказаної вище класифікації в нормі провідними в молодшому шкільному віці для дитини є пізнавальні та соціальні мотиви. Слід зазначити, що реалізація в освітньому процесі сучасного, зокрема інформаційного та цифровізованого середовища, є основою інструментарію для спонукання пізнавальних мотивів, а інтерактивні методи роботи в навчальний та позаурочний час спонукають до реалізації соціальних мотивів різного типу. Тобто, осучаснений освітній простір є підґрунтям для розвитку сталої мотивації здобувача початкової освіти.

Водночас, Концепцією Нової української школи визначено складові, необхідні для якісної організації освітнього процесу. Зокрема, до них належать «умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно; сучасне освітнє середовище, яке забезпечує необхідні умови, засоби технології для навчання всіх учасників освітнього процесу» [4].

Зазначимо, що стала мотивація здобувачів початкової школи неможлива без вмотивованості педагога, який має теоретичні знання щодо особливостей мотивації дітей молодшого шкільного віку та враховує їх при виборі методів навчання для ефективного розвитку мотивації, формування позитивних мотивів. Сучасне освітнє середовище, в свою чергу, сприяє реалізації ефективного освітнього процесу відповідними засобами та інструментами.

У плануванні, розробці та впровадженні сучасного освітнього середовища за Концепцією Нової української школи має бути спрямування на «розвиток дитини і мотивації її до навчання» [4].

У формулі НУШ також зазначено, що «наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти і системою освіти має стати інструментом забезпечення успіху нової української школи; запровадження ІКТ в освітній галузі має перейти від одноразових проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності» [4]. Зауважимо, що дана вимога була дотримана та реалізована пришвидшеним темпом, оскільки всі учасники освітнього процесу (вчителі, учні, батьки та ін.) через пандемію COVID-19 були вимушені пристосуватись до дистанційного та змішаного форматів навчання, зокрема опанувати інструменти ІКТ для синхронної та асинхронної взаємодії, для різних видів індивідуальної та групової роботи. Під час воєнної агресії з 24 лютого 2022 року та до сьогодні невизначена кількість учасників освітнього процесу не має достатнього доступу до Інтернет-мережі, а відповідно і до розміщених освітніх матеріалів, інструментів відеозв'язку. Ці проблеми роблять доступ до освіти нерівномірним та створюють ряд супровідних труднощів для отримання якісної освіти.

Модернізація освітнього середовища має сприяти створенню умов для «включення в учнів механізмів компетентностей – здатностей діяти в конкретних умовах і мотивів досягти результату» [4]. Отже, освітній простір обов'язково має бути націлений на розвиток сталої мотивації та постійну підтримку пізнавальних і соціальних мотивів.

Отже, модернізація освітнього середовища початкової школи в Україні реалізована впровадженням реформи Нової української школи, в Концепції якої важливими елементами є постійний процес осучаснення освітнього простору, вмотивований професійний педагог та наголос на необхідності розвитку сталої мотивації до навчання у здобувача освіти. Сучасне освітнє середовище, сприяє реалізації ефективного освітнього процесу відповідними засобами та інструментами. Розвиток сталої мотивації, яка є рушієм у навчальній діяльності, є особливо важливим саме в молодшому шкільному віці, на початкових етапах здобуття освіти. Тому це обов'язково має бути передбачено умовами освітнього процесу, що є підґрунтям для розвитку сталої мотивації здобувача початкової освіти. Модернізація освітнього середовища дозволяє ефективно пристосувати його до вимог, що постійно змінюються. Однак, виникає потреба досліджень способів підвищення мотивації в сучасних умовах внаслідок тривалих карантинних обмежень та нерівномірного доступу в українських школярів та вчителів до Інтернет-мережі, а відповідно і до розміщених освітніх матеріалів, інструментів відеозв'язку.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. О. О. Єрошенко. Донецьк.: ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864 с.
2. Волянчук А.С. Мотивація як фактор підвищення навчальної успішності молодших школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2020. с.241-245.
3. Закон України «Про освіту». *Освіта в Україні. Нормативна база. Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2017, № 38-39, ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (Дата звернення: 27.02.2022).
4. Концепція Нової української школи. URL: <https://nus.org.ua/about/> (Дата звернення: 26.02.2022).
5. Овсянецька Л. П. Мотиваційна основа творчості. *Філософія, соціологія, психологія* : зб. наук. праць. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2007. Вип. 12. Ч. II. С. 23-30.
6. Онопрієнко, О. В. Концепція Нової української школи як ідейна основа модернізації освітнього середовища. 2017. с.21-23.
7. Савченко О. Я. Якість початкової освіти: сутність і чинники впливу. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2011. Вип. 1.33. С. 9 – 15.

References

1. *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [A great explanatory dictionary of modern Ukrainian] (2012). / ukl. O. O. Yeroshenko. Donetsk.: TOV «HloriiaTreid». (in Ukrainian)
2. Volianiuk, A. S. (2020) Motyvatsiia yak factor pidvyshchennia navchalnoi uspishnosti molodshykh shkoliariv [Motivation as a factor in improving the academic performance of primary school pupils] *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 241-245. (in Ukrainian).

3. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On Education»] (2017). *Osvita v Ukraini. Normatyvnabaza. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, 38-39, st.380. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (accessed 27 February 2022). (in Ukrainian)
4. *Kontsepsiia Novoi ukrainskoi shkoly* [The concept of the New Ukrainian School] URL: <https://nus.org.ua/about/>(data zvernennia: 26.02.2022). [in Ukrainian].
5. Ovsianetska, L. P. (2007). Motyvatsiina osnova tvorchosti [Motivational basis of creativity]. *Filosofiiia, sotsiologiia, psykholohiia :zb. nauk. prats.* Ivano-Frankivsk : VDV TsIT, 12, II, 23-30. (in Ukrainian)
6. Onopriienko, O. V. (2017). Kontsepsiia Novoi ukrainskoi shkoly yak ideina osnova modernizatsii osvitnoho seredovyshcha [The concept of the New Ukrainian school as an ideological basis for the modernization of the educational environment]. pp. 21-23. (in Ukrainian)
7. Savchenko, O. Ya. (2011). Yakist pochatkovoï osvity: sutnist I chynnyky vplyvu [The quality of primary education: the essence and factors of influence] *Naukovyi visnyk Mykolaiivskoho derzhavnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Seriiia : Pedagogichni nauky*, 1. 33, 9 – 15. (in Ukrainian)

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний факультет
Кафедра фахових методик і технологій початкової освіти

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

**Modernization of the Educational Environment:
Problems and Prospects in the Context
of European Integration**

*Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції*

Івано-Франківськ – 2022



Рекомендовано до друку вченою радою Педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»

Упорядниця:

**Тетяна Богданівна
Качак**

доктор філологічних наук, професор кафедри фахових методик і технологій початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи в контексті євроінтеграції: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Івано-Франківськ, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 19-20 травня 2022 р.) / Упор. Т. Качак. Івано-Франківськ, 2022. 290 с.

У збірнику вміщено матеріали конференції, присвячені дослідженню нових стратегій фахової підготовки педагогів у контексті євроінтеграції. Розглянуто особливості профорієнтаційної підготовки майбутніх учителів початкової школи, ефективність сучасних інноваційних педагогічних та інформаційних технологій в освітньому процесі ЗВО. Проаналізовано сучасні підходи до модернізації перепідготовки учителів Нової української школи. Статті збірника адресовано викладачам і студентам ЗВО II – IV рівня акредитації.

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2022

КУЧЕРАК Ірина МОДЕЛЮВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ	201
ЛЕМКО Галина ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЄКТУ ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ	204
ЛИТВИН Наталія ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У КОНТЕКСТІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	209
МЕТКО Андрій РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗФПО	212
ПАРШУК Світлана, СТАСЮК Вікторія ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	218
ПЕТУХОВА Любов, ВОЛЯНІЮК Анастасія ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТАЛОЇ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	223
ПЕТУХОВА Любов, ЧЕПУРНА Світлана ЕЛЕКТРОННЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	228
РОМАНИШИН Руслана, ІЛЬНИЦЬКА Тетяна ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВИКОРИСТАННЯ КРАЄЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ	233
РОМАНИШИН Руслана, ЧОРНЕЙ Богдана ВИКОРИСТАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ	237
СЕМЕНОВСЬКА Лариса, ЄРМОЛЕНКО Олександр НАРАТИВНИЙ ХАРАКТЕР ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПЕРСОНАЛІЇ ВАСИЛЯ ЛОБУРЦЯ	242
СТАРОСТА Володимир ДЕЯКІ УМОВИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	246
УШНЕВИЧ Соломія. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	250